

Det skogsfinska kulturarvet kartläggs och dokumenteras

VANSBRO
I december avslutades förstudieprojektet "Finnmarkens Miljö & Kulturarv", som sedan maj månad bedrivits genom finnmarkens hembygdsförening i Krokorp, med stöd av bland andra Leader Dalälvarna.

Man har arbetat med att kartlägga och dokumentera lämningar efter finntorp och finnhemman.

Förstudien har på Nås finnmark omfattat Flaten (Laala), Jordbärsfallet (Mansikkamäki), Bengtsåsen, Kåringberget (Akamäki) och Smedens bygge. På Järna finnmark har vi Bertils och slutligen Örberget på Appelbo finnmark, säger projektledaren Alexandra Berg.

Handledare under projektets gång har varit arkeolog Greger Bennström, Dalarnas Museum och ämnesexpert, Maud Wedin, Falun, filosofie Dr i kulturgeografi, med ämnet skogsfinnar. Hon ingår även i ledningsgruppen för Finsam (Finnbygder i samverkan), där man också haft ett bra kontaktnät genom Lars-Olof Herou (Ludvika) Maths Östberg (Alfta) och Jan-Erik Björk (Källby).

Stort stöd

Vansbro Kommuns Kulturrenhet, Studieförbundet Vuxenskolan i Vansbro, har även varit ett stort stöd under hela projektet, liksom Skogsstyrelsen, Stora Enso, Weda skog, Skogma och NCC.

Förstudien har varit enormt betydelsefull och lärorik i flera hänseenden, säger Alexandra Berg.

Efter hand som arbetet pågått, har man byggt upp en fördjupad kunskap, kring det skogsfinska kul-

turarvet som helhet och kontaktnätet har vuxit sig allt starkare.

Bra grund

Alla pusselbitar utgör tillsammans en riktigt bra grund att bygga vidare på.

Det är viktigt för att planering och genomförande av en större kartläggning samt dokumentation av våra finnmarker, ska kunna utföras på bästa sätt. Under våren kommer den mer omfattande projektplanen att utarbetas.

Projektets ursprungliga grupp har bestått av nio personer, men efter hand har flera, av eget intresse, varit delaktiga på olika vis, vilket varit till stor hjälp.

Lyfta fram

I framtiden ges möjligheten att ta del av dessa platser, både historiskt och kulturellt.

Man vill försöka lyfta fram dessa platser ytterligare, eftersom de fortfarande är okända för de flesta.

Det finns ett stort antal mindre bosättningar och många av dem kommer att kunna knytas till den redan kartlagda kyrkstigen. Tanken är förstas också att skylta och dokumentera varje enskilt hemman.

Platserna som kartlagts under förstudien, granskas nu av handledande arkeolog, inför registrering i fornminnesregistret, FMIS.

Leif Olsson
leif.olsson@daladem.se
0281-713 43

Samling inför fältarbete, Flaten, Nås finnmark.

Kanelros, dokumenterad vid Bertils, Järna finnmark

Matkällare vid Jordbärsfallet, Nås finnmark

Större kalkkälla vid Smedens bygge, Nås finnmark

En spillra från Bengtsåsen, Nås finnmark

Förstudien gav spännande resultat • Glömda platser hittades

JÄRNA

En kortare sammanställning av arbetet, från två av förstudiens platser.

Jordbärsfallet/ Mansikkamäki (Nås finnmark)

Här fanns enligt arkivmaterial endast tre kända boplatser, men vid inventeringen hittades ytterligare två kompletta bosättningar, vars ålder ännu inte är fastställd.

Hela området innehåller ett stort antal och tätt liggande lämningar, som förutom byggnader består av odlings/röjningsrosen, stenmurar, visarstenar, stenristningar, kalkkällor, fossila åkrar, värdräd och övrig fauna. Inför den

stundande gallringen tog projektgruppen kontakt med arkeologer från Skogsstyrelsen och Dalarnas museum, som båda gjorde en bedömning av området.

Efter samråd med Kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen, beslutades att det rörde sig om fasta fornlämningar.

Insåg värdet

Kontakt togs med Stora Ensos planläggare, Vansbro, som insåg det kulturella värdet och omgående stoppade stundande gallring, för vidare utredning.

Med hänsyn till områdets sammansättning,

skulle en gallring vara svår att genomföra, utan att skada lämningarna.

Bertils (Järna finnmark)

Även den en övergiven finnby som ingått i kartläggningen. Att Bertils är en gammal by, kan man förutom belägg ur arkivmaterial, läsa i K-E Forsslunds "Ur källorna till havet".

Han skriver att Bertilsberget upptogs under drottning Christinas tid. (1632-1654). Byn sträcker sig över ett stort område, där man kartlagt 5 boplatser. Lämningarna är av samma typ som vid Jordbärsfallet.

Byn och dess omgivning

består av en rik flora och fauna, varför kontakt togs med entomolog Bengt Ehnström, Nås. Tillsammans med Jörgen Stefansson, Stora Enso, Göran och Siv Samuelsson från projektet, undersökte man området och med detta som grund sammanställde Bengt en skrivelse, som delgivits både markägare och andra berörda.

Biologisk mångfald

Enligt den innehåller området en biologisk mångfald, som är mycket bevarandevärd. Med hänvisning till skrivelsen, är förhoppningen att Bertils kommer att klassas som nyckelbiotop.

Båda dessa byar har av arkeolog Greger Bennström vid Dalarnas Museum blivit bedömda som fasta fornlämningar.

Platserna innehar även en historia över ett långt tids spann, samt olika karaktär vad det gäller faunan, vilket gör dem mycket lämpliga som visningsobjekt i framtiden. Både historiskt och kulturellt, men även upplevelsen av den biologiska mångfalden.

Gott samarbete

Tack vare gott samarbete med Bergvik/Stora Enso, har avverkning och gallring, som varit nära förestående stoppats.

Under året kommer man att, i samråd med projektgruppen och Bengt Ehnström, upprätta en handlingsplan, för bäst bevarande och skydd med hänsyn tagen till de fasta fornlämningarna och dess unika biotop.

Det stora antalet "glömda" bosättningar kräver nu en mer omfattande kartläggning och dokumentation, som påbörjas under våren.

Det skogsfinska kulturarvet är en viktig del av vår egen historia och väl värd att bevara. "Dessa lämningar kan aldrig åter-skapas, utan endast förstöras"

LEIF OLSSON

Mats Lodén och Göran Fager vid utställningen "Se människan".

FOTO: MATS RÖNNBLAD

Massor på mässa

LEKSAND

Det var folkvandring till Leksands Folkhögskola i lördags. 40 framtidsprojekt längs Öster- och Västerdalälven lockade.

Leader Dalälvarnas mässa lyste av framtidstro. Sällan har så mycket landsbygdsoptimism samlats på ett och samma ställe. Lördagen blev en inspirationsdag för alla besökare men också för utställarna som kunde vandra runt och ge varandra idéer.

Mer pengar

Totalt rullar över 80 projekt från Gagnef i söder till Älvdalen i norr. Nära 20 EU-miljoner har hittills beviljats de olika projekten. Lägg till det kommunala och regionala pengarna.

– Det finns mer pengar att söka, säger Lasse Ny-

gård som jobbar i Leader Dalälvarna.

– Ungefär 20 miljoner. Projekten ska utveckla landsbygden och skapa fler besök i området.

Bredd

42 projekt fanns bland utställarna i lördags. Bredden var imponerande. Boken om Fryksås. Snöskorace. Finnmarken i Vansbro och Se människan i Leksand var några exempel. Dessutom fylldes dagen med flera föreläsningar, tipspromenader och förtäring.

Tillgänglighet

Konstnären Mats Lodén, Göran Fager och Mats Carlsten fanns vid monter "Se människan".

– Det är ett treårsprojekt

som syftar till att skapa naturstig med konstupplevelser på Åkersön i Leksand, säger Mats Lodén.

– Målet är att skapa en led som är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Tillgänglighet handlar om erkänna alla människors rätt att få uttrycka sig och få vara delaktig i kultur en och naturen.

” Över 40 utställare

Mats Rönnblad
mats.ronnblad@daladem.se
0247-611 50

Mats Carlsten (på bilden bakom och i stolen) tillsammans med Britta Jonsson.

Finmarkens Miljö & Kulturarv

Bilder från vår monter vid Leader DalÄlvarnas mässa, Leksand
30 oktober 2010

Framtidsprojekt visades upp

Vid Leader DalÄlvarnas välbesökta mässa på Folkhögskolan i Leksand i helgen var även Vansbro kommun representerade. Där fanns Annika Skansen och Martin Lindström från Ingmarsspelen i Nås på plats och Alexandra Berg som visade upp och berättade om projektet "Finmarkens Miljö & Kulturarv".

Alexandra Berg var i Leksand och berättade och visade upp projektet där man bland annat kartlagt gamla Finnbosättningar.

